Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. 7. 2021, sp. zn. 23 Cdo 3752/2019, ECLI:CZ:NS:2021:23.CDO.3752.2019.1

Číslo: 69/2022

Právní věta:

Jednostranné započtení, které pro svou neplatnost nevedlo k zániku vzájemných pohledávek, není samo o sobě uznáním dluhu ve smyslu ustanovení § 2053 nebo § 2054 o. z.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 22.07.2021

Spisová značka: 23 Cdo 3752/2019

Číslo rozhodnutí: 69

Číslo sešitu: 7

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Promlčení, Uznání dluhu, Započtení pohledávky

Předpisy: § 1982 odst. 1 o. z.
§ 2053 o. z.
§ 2054 o. z.
§ 556 o. z.
§ 575 o. z.
§ 6 odst. 1 o. z.
§ 639 o. z.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Dotčená rozhodnutí:

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 10. 2006, sp. zn. 32 Odo 1400/2004

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16. 11. 2005, sp. zn. 32 Odo 901/2004

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 11. 12. 2018, sp. zn. 32 Cdo 720/2017

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 7. 2009, sp. zn. 23 Cdo 3549/2007

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 1. 2016, sp. zn. 23 Cdo 2914/2015

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 5. 2013, sp. zn. 23 Cdo 2441/2012

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 11. 2012, sp. zn. 23 Cdo 1572/2012

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud k dovolání žalobkyně zrušil rozsudek Městského soudu v Praze dne 24. 4. 2019, sp. zn. 13 Co 361/2018, ve znění opravných usnesení ze dne 24. 5. 2019, sp. zn. 13 Co 361/2018, ze dne 4. 6. 2019, sp. zn. 13 Co 361/2018, ze dne 10. 6. 2019, sp. zn. 13 Co 361/2018, v části prvního výroku, jíž byl rozsudek soudu prvního stupně ve výroku I změněn tak, že se žaloba zamítá co do částky 1 721 777 Kč s úrokem z prodlení ve výši 8,05 % ročně od 23. 3. 2014 do zaplacení, a věc v tomto rozsahu vrátil Městskému soudu v Praze k dalšímu řízení; dovolání žalované odmítl.

I.
Dosavadní průběh řízení

1. Žalobkyně se v souzené věci žalobou podanou dne 6. 4. 2017 po žalované domáhala zaplacení kupních cen v souhrnné výši 6 079 497 Kč spolu se zákonným úrokem z prodlení.

2. Obvodní soud pro Prahu 1 rozsudkem ze dne 27. 4. 2018, č. j. 41 C 64/2017-142, žalobě v plném rozsahu vyhověl (výrok I) a rozhodl o náhradě nákladů řízení (výroky II a III).

3. Soud prvního stupně dospěl k těmto skutkovým zjištěním:

> Žalobkyně, tehdy pod obchodní firmou D., spol. s r. o., jako prodávající uzavřela se žalovanou jako kupující několik kupních smluv, jejich předmětem byla dodávka tam specifikovaného množství hnojiva (dále jen též „zboží“) za sjednanou kupní cenu.
>
> Na základě telefonických objednávek ze dne 7. 2. 2014, 14. 2. 2014, 17. 2. 2014 a 18. 2. 2014, na základě nichž došlo k uzavření kupní smlouvy, dodala žalobkyně žalované řádně a včas objednané zboží za kupní cenu ve výši 1 857 882 Kč (faktura č. 7140002), splatnou dne 22. 3. 2014. Žalovaná na ni uhradila dne 25. 4. 2014 pouze 136 105 Kč, k úhradě tak zbývá 1 721 777 Kč.
>
> Na základě kupní smlouvy ze dne 21. 2. 2014 dodala žalobkyně žalované řádně a včas zboží za kupní cenu ve výši 810 519 Kč (faktura č. 7140003), splatnou dne 26. 3. 2014. Žalovaná neuhradila ničeho.
>
> Na základě kupních smluv ze dne 6. 3. 2014 a 10. 3. 2014 dodala žalobkyně žalované řádně a včas zboží oproti souhrnné kupní ceně 1 036 184 Kč (faktura č. 7140004), splatné dne 9. 4. 2014. Žalovaná uhradila ve dnech 5. 5. 2014, 13. 5. 2014, 21. 5. 2014, 27. 5. 2014 částku 100 000 Kč a dne 5. 6. 2014 částku 149 530 Kč, k úhradě tak zbývá 486 654 Kč.
>
> Na základě kupních smluv ze dne 17. 3. 2014 a 20. 3. 2014 dodala žalobkyně žalované řádně a včas zboží za kupní cenu ve výši 628 474 Kč (faktura č. 7140006), splatnou dne 24. 4. 2014. Žalovaná uhradila dne 16. 6. 2014 částku 128 474 Kč a dne 25. 7. 2014 částku 100 000 Kč, k úhradě tak zbývá 400 000 Kč.
>
> Na základě kupních smluv ze dne 24. 3. 2014 a 25. 3. 2014 dodala žalobkyně žalované řádně a včas zboží za kupní cenu ve výši 869 748 Kč (faktura č. 7140007), splatnou dne 24. 4. 2014. Žalovaná neuhradila ničeho.
>
> Na základě kupní smlouvy ze dne 29. 3. 2014 dodala žalobkyně žalované řádně a včas zboží za kupní cenu ve výši 859 100 Kč (faktura č. 7140008), splatnou dne 30. 4. 2014. Žalovaná neuhradila ničeho.
>
> Konečně na základě kupní smlouvy ze dne 11. 4. 2014 dodala žalobkyně žalované zboží řádně a

včas, faktura vystavená pod č. 7140014 však obsahovala nesprávné údaje (kupní cenu, označení kupujícího), a proto prostřednictvím opravené faktury č. 7140014 byla vůči žalované uplatněna pohledávka na zaplacení kupní ceny ve výši 931 700 Kč. Žalovaná neuhradila ničeho.

K zaplacení dlužných částek byla žalovaná vyzvána dne 21. 5. 2014, přičemž téhož dne uhradila částku 100 000 Kč, dne 27. 5. 2014 částku 100 000 Kč, dne 5. 6. 2014 částku 149 530 Kč, to vše na fakturu č. 7140004. Dne 16. 6. 2014 uhradila částku 128 474 Kč a dne 25. 7. 2014 částku 100 000 Kč, obě částky na fakturu 7140006. Nadále dluží žalobkyni úhrnem částku 6 079 497 Kč s příslušenstvím.

Žalobkyně uzavřela dne 1. 2. 2011 jako dodavatel se společností L&I C., spol. s r. o. jako objednatelem smlouvu o spolupráci při využívání receptury a know how, jejímž předmětem byla dohoda o podmínkách spolupráce, metody a přípravy produktů FORSOL. Podle této dohody byla žalobkyně oprávněna využívat recepturu a know how jen k výrobě hnojiva pro dodavatele, případně podle jeho písemného svolení i pro jiné subjekty. Smlouva obsahovala ujednání o smluvní pokutě pro případ, že by žalobkyně používala recepturu a know how bez oprávnění.

Společnost L&I C., spol. s r. o. oznámila žalobkyni fakturou splatnou dne 22. 4. 2014, že má vůči ní nárok na smluvní pokutu ve výši 110 000 EUR, a to pro porušení povinnosti utvrzené smluvní pokutou. Zmíněná pohledávka byla cedovaná na žalovanou, o čemž byla žalobkyně vyrozuměna.

V dopise ze dne 24. 4. 2014, odeslaném dne 21. 5. 2014 a doručeném žalobkyni dne 22. 5. 2014, s názvem „Oznámení o zániku části pohledávek započtením“ žalovaná sdělila žalobkyni, že nabyla postoupením výše uvedenou pohledávku ve výši celkem 110 000 EUR, která v přepočtu ke dni 24. 4. 2014 činí 3 018 950 Kč. Výslovně uvedla, že žalovaná má současně vůči ní z titulu odebraného zboží závazek jednak ve výši 1 721 777 Kč, vyúčtovaný fakturou č. 71400002 na částku 1 857 882 Kč, z níž bylo již poskytnuto částečné plnění ve výši 136 105 Kč, dále závazek ve výši 810 519 Kč vyúčtovaný fakturou č. 71400003 na částku 810 519 Kč a konečně též závazek ve výši 1 036 184 Kč vyúčtovaný fakturou č. 71400004 na částku 1 036 184 Kč. Žalovaná dále uvedla, že tímto započítává ve smyslu ustanovení § 1982 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku (dále jen „nový občanský zákoník“ či „o. z.“), svou splatnou pohledávku z titulu smluvní pokuty oproti uvedeným pohledávkám žalobkyně.

Fakturou splatnou dne 4. 9. 2014 společnost L&I C., spol. s r. o. oznámila žalobkyni, že má vůči ní nárok na další smluvní pokutu, a to ve výši 110 000 EUR, přičemž dne 8. 9. 2014 provedla částečnou cesi této pohledávky ve výši 77 034,49 EUR na žalovanou a žalobkyni o tom informovala.

V dopise ze dne 12. 9. 2014, doručeném žalobkyni dne 16. 9. 2014, s názvem „Oznámení o zániku pohledávek započtením“ žalovaná sdělila žalobkyni, že nabyla postoupením pohledávku uvedenou v předchozím bodě, která v přepočtu ke dni 8. 9. 2014 činí 2 128 848 Kč. Dále výslovně uvedla, že má vůči žalobkyni z titulu odebraného zboží jednak závazek ve výši 400 000 Kč vyúčtovaný fakturou č. 71400006 na částku 628 474 Kč, z níž bylo již poskytnuto částečné plnění ve výši 228 474 Kč, jednak závazek ve výši 869 748 Kč vyúčtovaný fakturou č. 71400007 na částku 869 748 Kč a konečně závazek ve výši 859 100 Kč vyúčtovaný fakturou č. 71400008 na částku 859 100 Kč. Žalovaná dále uvedla, že tímto započítává ve smyslu ustanovení § 1982 o. z. svou splatnou pohledávku z titulu smluvní pokuty oproti uvedeným pohledávkám žalobkyně.

4. Soud prvního stupně posoudil žalobu jako důvodnou v celém rozsahu, neboť dovodil, že žalovaná má vůči žalobkyni dluh z titulu uvedených kupních cen. Obranu žalované spočívající v namítaných započteních neshledal ani zčásti opodstatněnou. Zdůraznil, že žalovaná započítala pohledávky získané postoupením, které měly vzniknout třetí osobě, a usoudil, že jde ve smyslu § 1987 odst. 2 o. z., o pohledávky nejisté a neurčité, a proto k započtení nezpůsobilé, započtení tak není platné a účinné. Nejistou povahu pohledávek spatřoval v tom, že za účelem zjištění vzniku nároků na smluvní pokuty by nepochybně muselo být vedeno rozsáhlejší dokazování, když žalobkyně takové nároky popírá, a ohledně jejich existence tedy panuje nejasnost.

5. Dopisy ze dne 24. 4. 2014 a 12. 9. 2014, jimiž žalovaná hodlala provést kompenzaci, soud posoudil jako uznání závazku ve smyslu § 2053 o. z.; aplikaci nového občanského zákoníku zdůvodnil datem započtení a datem vzniku pohledávek, „na něž k započtení mělo dojít“. Podle jeho názoru z obsahu těchto dopisů podrobeného výkladu podle § 555 odst. 1 a 556 odst. 1 o. z. jednoznačně vyplývá prohlášení žalované o tom, že žalobkyně má za ní pohledávky z faktur, vůči nimž mělo být provedeno započtení, a faktury jsou označeny čísly, daty vystavení a výší částek, na něž byly vystaveny. Tomu, že žalovaná tyto závazky uznávala, když je ani co do důvodu a výše nesporovala, podle jeho mínění odpovídá též skutečnost, že ve zbývající části, do níž pohledávky žalobkyně z uvedených šesti faktur neměly zaniknout započtením, provedla žalovaná částečné úhrady. Soud prvního stupně k tomu uzavřel, že okamžikem uznání těchto závazků počala běžet nová desetiletá promlčecí doba k jejich uplatnění ve smyslu § 639 věty první o. z., a ke dni podání žaloby (6. 4. 2017) tedy nebyly pohledávky žalobkyně promlčeny.

6. Soud prvního stupně odmítl rovněž obranu žalované, že nárok z faktury č. 7140014 na částku 931 700 Kč není důvodný proto, že žalobkyně zboží nedodala. S odkazem na výsledky dokazování dospěl k závěru, že zboží bylo řádně dodáno.

7. Městský soud v Praze v záhlaví označeným rozsudkem, ve znění opravných usnesení ze dne 24. 5. 2019, č. j. 13 Co 361/2018-199, dne 4. 6. 2019, č. j. 13 Co 361/2018-203, a dne 10. 6. 2019, č. j. 13 Co 361/2018-206, potvrdil rozsudek soudu prvního stupně v té části výroku I, jíž bylo žalobě vyhověno co do částky ve výši 3 547 202 Kč s úrokem z prodlení, a ve zbylé části výroku I jej změnil tak, že se žaloba co do zaplacení částky 1 721 777 Kč s úrokem z prodlení ve výši 8,05 % ročně od 23. 3. 2014 do zaplacení a co do částky 810 519 Kč s úrokem z prodlení ve výši 8,05 % ročně od 27. 3. 2014 do zaplacení zamítá (první výrok). Současně rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení (druhý výrok).

8. Odvolací soud vyšel ze skutkových zjištění soudu prvního stupně. Uvedl, že podle rozsudku Nejvyššího soudu sp. zn. 32 Cdo 5234/2016 (jde o rozsudek ze dne 18. 4. 2018, uveřejněný pod číslem 77/2019 Sb. rozh. obč.) je pro posouzení způsobilosti pohledávek k započtení rozhodná právní úprava, kterou se řídí závazkový poměr, z něhož pohledávka vznikla, v předmětné věci však nejde o závazky smluvní, neboť pohledávky namítané k započtení byly žalované postoupeny po 1. 1. 2014 a mají původ v právní skutečnosti mimosmluvní (*ex delicto*). Na základě toho dovodil, že „tím není dána relevantní odlišnost činící závěr o aplikaci o. z. v této věci neaplikovatelným“. Ztotožnil se se závěrem soudu prvního stupně, že pohledávky žalobkyně za žalovanou zápočtem nezanikly, neboť byly nepřípustně započteny pohledávky nejisté a neurčité ve smyslu § 1987 odst. 2 o. z., nejde proto o platné a účinné započtení. Vyslovil názor, že v kontextu civilního procesu by měl být smysl § 1987 odst. 2 o. z. spatřován zejména v ochraně věřitele před tím, aby řízení o jím uplatněné pohledávce bylo zdržováno složitým prokazováním pohledávek dlužníkových. Možnost konstatovat nekompenzabilitu započítávané pohledávky pro nejistotu a neurčitost spatřuje v případě, kdy lze očekávat, že by námitka započtení vznesená dle § 98 věty druhé o. s. ř. s ohledem na obtížnost zjišťování existence a výše započítávané pohledávky nepřiměřeně prodlužovala řízení o pohledávce uplatněné žalobou. Za nejistou a neurčitou není namístě označit pohledávku, jestliže pochybnosti o její existenci vyvolává toliko spornost právní kvalifikace, nikoliv problematičnost zjišťování

skutkových předpokladů jejího vzniku. Odvolací soud zdůraznil, že pohledávka započtená žalovanou je pohledávka z titulu smluvní pokuty, která měla vůči žalobkyni vzniknout třetí osobě porušením smluvní povinnosti týkající se využívání receptury a know how a kterou žalovaná získala postoupením.

9. Oproti soudu prvního stupně odvolací soud posoudil jako důvodnou námitku promlčení ve vztahu k fakturám č. 7140002 a č. 740003, neboť dospěl k závěru, že z dopisů žalované ze dne 24. 4. 2014 a 12. 9. 2014, jimiž žalovaná hodlala učinit kompenzaci pohledávek, uznání závazku nevyplývá. Zdůraznil, že započtení a uznání závazku jsou dvě odlišná právní jednání, a dodal s odkazem na rozsudky Nejvyššího soudu ze dne 24. 7. 2009, sp. zn. 23 Cdo 3549/2007, a ze dne 31. 10. 2006, sp. zn. 32 Odo 1400/2004 (které jsou, stejně jako ostatní rozhodnutí Nejvyššího soudu zde citovaná, dostupná na jeho webových stránkách), že započtení směřuje k zániku závazku, kdežto uznání k potvrzení existence závazku v okamžiku jeho uznání. Uzavřel k tomu, že podle obsahu přípisů žalované její právní jednání směřovalo k zániku vzájemných pohledávek, nikoliv k uznání závazků vůči žalobkyni (§ 2053 o. z.). Vyjádřil názor, že k platnosti uznání dluhu je třeba písemná forma, vyjádření příslibu zaplatit dluh a uvedení důvodu dluhu a jeho výše, a poslední dvě náležitosti v přípisech chybějí, na čemž nemůže nic změnit ani skutečnost, že zápočet k zániku žalované pohledávky nevedl.

10. Odvolací soud se ztotožnil též se závěrem soudu prvního stupně, že žalobkyně prokázala nárok na zaplacení částky 931 700 Kč vyplývající z faktury č. 7140014.

II.
Dovolání a vyjádření k němu

11. Proti rozsudku odvolacího soudu v prvním výroku podala dovolání jak žalobkyně, ta proti jeho měnící části, tak žalovaná, proti jeho části potvrzující.

Dovolání žalobkyně

12. Žalobkyně staví přípustnost dovolání v prvé řadě na argumentu, že odvolací soud při řešení otázky, „zda může jednostranný úkon započtení, byť i neplatný, v sobě implicitně obsahovat úkon uznání závazku (dluhu)“, odchýlil od jí označené ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu (otázka „a“).

13. Dovolání má být přípustné též proto, že odvolací soud se od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu odchýlil též při řešení právní otázky promlčení části žalovaných pohledávek, na které bylo dlužníkem částečně plněno (otázka „b“). Z judikatury Nejvyššího soudu žalobkyně označuje usnesení ze dne 14. 9. 2006, sp. zn. 32 Odo 1115/2004, ze dne 29. 5. 2013, sp. zn. 23 Cdo 2441/2012, a ze dne 19. 1. 2016, sp. zn. 23 Cdo 2914/2015).

14. Přípustnost shledává žalobkyně též v „nesprávném právním posouzení odvolacího soudu, resp. jeho úplné absenci, v otázce promlčení části žalovaných pohledávek, délky a běhu promlčecí doby, a to v návaznosti na částečnou úhradu pohledávky dlužníkem“ (otázka „c“), a zároveň v tom, že hodnocení skutkových zjištění odvolacím soudem je stran této otázky nepřezkoumatelné pro absenci odůvodnění (otázka „d“), v čemž žalobkyně spatřuje zásah do jejího práva na spravedlivý proces.

15. Vedle toho žalobkyně podpůrně k otázce sub d) opírá přípustnost dovolání o otázku, zda je porušením práva na spravedlivý proces, jestliže soud v rozporu s judikaturou Nejvyššího soudu a Ústavního soudu právně nehodnotil zjištěný skutkový stav, a ve svém rozhodnutí tak neuvedl své právně kvalifikační úvahy (otázka „e“).

16. Podpůrně k otázce uvedené sub a) žalobkyně předkládá jako dosud dovolacím soudem neřešenou

otázku, zda dle § 2053 o. z. je nutnou náležitostí uznávacího úkonu též vyjádření příslibu zaplatit dluh (otázka „f“).

17. Ve vztahu k otázce a) žalobkyně argumentuje ve prospěch názoru, že dopisy žalované ze dne 24. 4. 2014 a 12. 9. 2014 lze dle § 555 odst. 1 a § 556 odst. 1 o. z. vykládat jako uznání dluhu. Z rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 31. 10. 2006, sp. zn. 32 Odo 1400/2004, a z usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 9. 2009, sp. zn. 23 Cdo 3549/2007, a ze dne 4. 5. 2005, sp. zn. 32 Odo 1206/2004, na něž poukazovala žalovaná, podle jejího mínění nevyplývá, že jednostranný úkon započtení (byť i neplatný) nemohl v sobě implicitně obsahovat uznání závazku, resp. vyplývá z nich opak, k němuž je případně nutno dospět výkladem, a odvolací soud se od těchto rozhodnutí odchýlil.

18. Podle přesvědčení žalobkyně zejména z dopisu ze dne 24. 4. 2014 vyplývá nejen snaha o započtení vůči jejím pohledávkám, ale též jednoznačný projev vůle žalované uznat závazky se všemi důsledky s tím spojenými. O aktu uznání podle ní svědčí též skutečnost, že žalovaná v dokumentu uvádí, jaká část pohledávek zůstává po zápočtu neuhrazena, a prohlašuje, že tento zůstatek uhradí. Má za to, že ve věci lze přiměřeně aplikovat závěry rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 16. 11. 2005, sp. zn. 32 Odo 901/2004.

19. K otázce vymezené pod b) žalobkyně odkazuje na rozhodnutí, v nichž se Nejvyšší soud vyjadřoval k § 407 odst. 3 zákona č. 513/1991 Sb., obchodního zákoníku (dále jen „obch. zák.“), a namítá, že se odvolací soud se od závěrů těchto rozhodnutí (např. od usnesení ze dne 14. 9. 2006, sp. zn. 32 Odo 1115/2004, ze dne 29. 5. 2013, 23 Cdo 2441/2012, či ze dne 19. 1. 2016, sp. zn. 23 Cdo 2914/2015) odchýlil, jestliže v právním posouzení nezohlednil, že žalovaná částečně plnila na fakturu č. 7140002, což představuje uznání dluhu ve smyslu § 2054 odst. 2 o. z., ve spojení s § 639 o. z., a došlo proto k započetí běhu nové desetileté promlčecí lhůty ohledně nároku ve výši 1 721 777 Kč s příslušenstvím.

20. Stran otázek vymezených sub c) a d) žalobkyně dodává, že dle judikatury Ústavního soudu, kterou označuje, může být dovolacím důvodem i otázka skutková, je-li namítáno porušení ústavně zaručených základních práv a svobod dovolatele postupem odvolacího soudu. Akcentuje, že odvolací soud při posuzování promlčení některých uplatněných nároků opomněl skutečnost, že žalovaná částečně plnila, s čímž § 2054 odst. 2 o. z. pojí uznání zbytku dluhu, lze-li z okolností usoudit, že tímto plněním dlužník uznal i zbytek dluhu.

21. K otázce uvedené sub f) žalobkyně vytýká odvolacímu soudu nesprávný závěr, že náležitostí uznání dluhu je vyjádření příslibu zaplatit dluh, ačkoliv tomu tak podle § 2053 o. z. není, oproti § 558 zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku, zrušeného k 1. 1. 2014 (dále jen „starý občanský zákoník“ či „obč. zák.“).

Dovolání žalované

22. Žalovaná zakládá přípustnost svého dovolání na tvrzení, že odvolací soud řešil nesprávně otázku, „zda v případě, že žalovaný použije k započtení vůči nároku uplatněnému žalobou pohledávku nabytou od třetí osoby z titulu smluvní pokuty, jde bez dalšího o započtení nepřípustné a pohledávky nekompenzabilní (jak je označil odvolací soud) z toho důvodu, že jde o pohledávku nejistou ve smyslu § 1987 odst. 2 o. z.“, přičemž tato otázka má být v rozhodovací praxi Nejvyššího soudu, konkrétně v rozsudcích ze dne 1. 10. 2018, sp. zn. 28 Cdo 5711/2017, a ze dne 16. 1. 2019, sp. zn. 32 Cdo 4182/2016, řešena rozdílně (první otázka).

23. Žalovaná má dovolání za přípustné též proto, že bylo porušeno její právo na spravedlivý proces, neboť rozsudek odvolacího soudu je zatížen vadami potud, že skutková zjištění ohledně nároku žalobkyně ve výši 931 700 Kč neskýtají podklad pro právní posouzení učiněné odvolacím soudem (druhá otázka). Argumentuje, že podle rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 21. 12. 2010, sp. zn. 30

Cdo 3025/2009, a nálezu Ústavního soudu ze dne 19. 11. 2015, sp. zn. I. ÚS 354/15, může být dovolacím důvodem i otázka skutková, je-li namítáno porušení základních práv a svobod dovolatele rozhodnutím nebo postupem dovolacího soudu.

24. K otázce v pořadí první žalovaná uvádí, že výklad § 1987 odst. 2 o. z. provedený odvolacím soudem vede ve svém důsledku k tomu, že nejistou a tudíž nekompenzabilní pohledávkou je každá pohledávka, jež je popřena dlužníkem a není podepřena „jednoduchým“ podkladem. Argumentuje, že výklad hmotněprávního ustanovení nelze podřizovat potřebám civilního procesu; zásady civilního procesu mají směřovat k prosazení hmotného práva, to však neznamená, že nutnost jejich použití je způsobilá být kritériem či korektivem významu normy práva hmotného. Dovedení takových úvah do důsledku by soudní moc snadno dospěla v konkrétních případech ke stavu *denegationis iustitiae*.

25. Podle názoru žalované rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 28 Cdo 5711/2017, o který odvolací soud opřel řešení otázky, zda jí započtená pohledávka je či není nejistou, je v rozporu s rozsudkem sp. zn. 32 Cdo 4182/2016.

26. Ve vztahu ke druhé otázce žalovaná vytýká odvolacímu soudu, že nereagoval na její námitku, že žalobkyně předložila dodatečně opravovaný dokument, dodací list č. 020-2014, vydávaný za podklad opravné faktury č. 7140014. Dle jejího mínění nebylo prokázáno tvrzení žalobkyně, že se jednalo o omyl, svědecké výpovědi byly vzájemně rozporné, a nepodařilo se tak stanovit, zda k dodání plnění vůbec došlo. Podle názoru žalované tu jde o extrémní nesoulad mezi provedenými důkazy a skutkovými zjištěními.

Vyjádření k dovolání

27. Žalobkyně ve svém vyjádření k dovolání žalované navrhuje, aby dovolací soud toto dovolání odmítl, popřípadě zamítl. Tvrdí, že na řešení první otázky vymezené žalovanou rozhodnutí odvolacího soudu nespočívá a namítaný rozpor judikatury není dán, neboť označená rozhodnutí řeší odlišné otázky. Ve vztahu k druhému z uplatněných předpokladů přípustnosti dovolání poukazuje na závěry usnesení Ústavního soudu ze dne 21. 3. 2017, sp. zn. II. ÚS 3920/16, a zdůrazňuje, že žalovaná neformuluje žádnou právní otázku, která by z hlediska jejího vztahu k judikatuře dovolacího soudu splňovala některý z předpokladů přípustnosti dovolání. Zároveň podrobně argumentuje ve prospěch názoru, že skutková zjištění odvolacího soudu mají oporu v provedeném dokazování.

28. Žalovaná ve svém vyjádření k dovolání žalobkyně tvrdí, že na řešení otázky sub a) příslušný výrok rozhodnutí odvolacího soudu nespočívá a právní posouzení odvolacího soudu se judikatuře dovolacího soudu neprotiví. K otázkám vymezeným sub b) a c) pak zdůrazňuje, že jde o polemiku v rovině skutkové; žalobkyně se dovolává skutkových závěrů, které odvolací soud neučinil. Poukazuje na své tvrzení, že k plnění došlo až poté, co žalovaná dala svým jednáním směřujícím k započtení najevo, že případné částečné plnění nemůže mít následek uznání dluhu, navíc plnění bylo určeno na jiné nároky a na nároky specifikované ve fakturách č. 7140002 a č. 7140003 nebylo plněno ani částečně, tyto nároky jsou proto promlčeny. Žalovaná navrhuje posoudit dovolání žalobkyně jako nepřípustné, event. jako nedůvodné.

III.
Přípustnost dovolání

29. Vzhledem k datu vydání rozhodnutí odvolacího soudu se uplatní pro dovolací řízení – v souladu s bodem 1. čl. II přechodných ustanovení části první zákona č. 296/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony – zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění účinném od 30. 9. 2017.

30. Podle ustanovení § 237 o. s. ř. není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu, nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak.

Přípustnost dovolání žalované

31. Ani jedna z otázek předložených žalovanou přípustnost dovolání nezakládá.

32. Otázku předloženou jako v pořadí první odvolací soud neřešil a napadené rozhodnutí na jejím řešení nespočívá, není tedy splněn jeden z předpokladů, za nichž je dovolání podle § 237 o. s. ř. přípustné. Odvolací soud totiž oproti výhradám žalované nezaložil závěr o tom, že jde o pohledávku nejistou, bez dalšího na argumentu, že jde pohledávku z titulu smluvní pokuty nabytou od třetí osoby, nýbrž vzal, stejně jako soud prvního stupně, na zřetel též povahu pohledávky jako práva na zaplacení smluvní pokuty za porušení smluvní povinnosti týkající se využívání receptury a know how. Právě v souvislosti s tím vyslovil názor, že smysl § 1987 odst. 2 o. z. spočívá zejména v ochraně věřitele před tím, aby řízení o jím uplatněné pohledávce bylo zdržováno složitým prokazováním pohledávek dlužníkových.

33. Nejvyšší soud ve své rozhodovací praxi opakovaně vysvětluje, že dovolání není přípustné podle § 237 o. s. ř., jestliže dovolatel jako důvod jeho přípustnosti předestírá dovolacímu soudu k řešení otázku hmotného nebo procesního práva, na níž rozhodnutí odvolacího soudu nezávisí (srov. již usnesení ze dne 18. 7. 2013, sen. zn. 29 NSČR 53/2013).

34. Žalovanou tvrzený rozpor v judikatuře dovolacího soudu ostatně dán není, neboť v rozsudku sp. zn. 32 Cdo 4182/2016 jsou řešeny procesní aspekty započtení, konkrétně situace, kdy žalovaný provedl započtení po koncentraci řízení; otázky nejisté a neurčité pohledávky ve smyslu § 1987 odst. 2 o. z. se toto rozhodnutí v žádném ohledu nedotýká.

35. Lze ostatně dodat, že odvolací se při řešení uvedené otázky neodchýlil od rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 9. 9. 2020, sp. zn. 31 Cdo 684/2020, uveřejněného pod č. 37/2021 Sb. rozh. obč. (dále jen „R 37/2021“), jímž velký senát občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu výklad § 1987 odst. 2 o. z. upřesnil.

36. Přípustnost dovolání nezakládá ani námitka žalované, že bylo porušeno její právo na spravedlivý proces. Ústavní soud vysvětil v plenárním nálezu ze dne 28. 11. 2017, sp. zn. Pl. ÚS-st. 45/16, uveřejněném pod č. 45/2017 Sbírky nálezů a usnesení Ústavního soudu, že § 237 o. s . ř. ve spojení s čl. 4 a čl. 89 odst. 2 Ústavy České republiky vyžaduje, aby jako přípustné bylo posouzeno dovolání, závisí-li napadené rozhodnutí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva vztahující se k ochraně základních práv a svobod, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené judikatury Ústavního soudu. Zdůraznil přitom, že § 241a odst. 2 o. s. ř. stanoví srozumitelný, legitimní a přiměřený požadavek na obsah podaného dovolání. Požadavek na vymezení přípustnosti dovolání je přitom odlišný od požadavku na vymezení dovolacího důvodu, které je obvykle splněno samotnou právní argumentací a konstatováním, že rozhodnutí odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci. Jestliže zákonodárce kromě této argumentace požaduje také vyjádření se k relevantní judikatuře Nejvyššího soudu, pak nelze z pouhého vylíčení dovolacího důvodu usuzovat, že dovolatel již nemusí plnit požadavek plynoucí z § 241a odst. 2 o. s. ř. To platí i tehdy, kdy dovolatel namítá porušení svých ústavně zaručených práv a má tak možnost požadavku na řádné vymezení přípustnosti dovolání dostát v intencích shora citovaného nálezu i tím, že se vymezí krom rozhodovací praxe dovolacího soudu též vůči rozhodovací praxi Ústavního soudu.

37. Odkazem na judikatorní závěry, v nichž Ústavní soud a Nejvyšší soud dovozují, že dovolací důvod může založit i otázka skutková, je-li namítáno porušení ústavních práv dovolatele, žalovaná povinnost označit judikatorní závěry, od nichž se měl odvolací soud při řešení skutkové otázky odchýlit, nesplnila. Není pochyb, že ve zde souzené věci odvolací soud neřešil otázku procesního práva, zda dovolací důvod může založit i otázka skutková, a na řešení této otázky jeho rozhodnutí nezávisí. Nejvyšší soud v usnesení ze dne 26. 6. 2017, sp. zn. 20 Cdo 1498/2017, formuloval a podrobně odůvodnil závěr, podle něhož k založení přípustnosti dovolání podle ustanovení § 237 o. s. ř. z toho důvodu, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu, nepostačuje odkaz dovolatele na jakoukoli judikaturu Nejvyššího soudu, nýbrž jen na takovou, s níž je napadené rozhodnutí vskutku v rozporu. To pak – vzhledem k závěrům, k nimž v otázce přípustnosti dovolání dospěl Ústavní soud – platí též pro judikaturu Ústavního soudu.

38. K související argumentaci žalované považuje Nejvyšší soud za vhodné podotknout, že otázka, zda skutková zjištění skýtají či nikoliv postačující podklad pro právní posouzení věci, není otázkou skutkovou, nýbrž právní; jde přeci o posouzení, zda zjištěný skutkový stav věci umožňuje závěr, že znaky skutkové podstaty aplikované právní normy jsou naplněny.

39. Zbývá ještě dodat, že v rozsudku sp. zn. 30 Cdo 3025/2009 Nejvyšší soud uvedl, že není-li zřejmé, jaká nalézací soud vlastně učinil dílčí skutková zjištění a závěr o skutkovém stavu věci, pak taková absence verifikovaných právně rozhodných skutečností vylučuje právní posouzení věci, neboť bez skutkového základu není možné činit právně kvalifikační závěr. O takovou procesní situaci ve zde souzené věci nejde; soud prvního stupně dospěl ve vztahu k žalobou uplatněnému nároku na zaplacení kupní ceny specifikované ve faktuře č. 7140014 ke skutkovým zjištěním umožňujícím právní závěr, že tento nárok žalobkyně vůči žalované vznikl.

40. Nejvyšší soud proto dovolání žalované podle § 243c odst. 1 o. s. ř. jako nepřípustné odmítl.

Přípustnost dovolání žalobkyně

41. Judikaturu dovolacího soudu, od níže se měl odvolací soud odchýlit při řešení otázky, zda může jednostranný úkon započtení, byť i neplatný, v sobě implicitně obsahovat úkon uznání závazku, žalobkyně přímo neoznačuje, nicméně v rámci vymezení dovolacího důvodu v této souvislosti argumentuje závěry rozsudků Nejvyššího soudu ze dne 4. 5. 2005, sp. zn. 32 Odo 1206/2004, ze dne 24. 7. 2009, sp. zn. 23 Cdo 3549/2007, a ze dne 31. 10. 2006, sp. zn. 32 Odo 1400/2004, a to způsobem, z něhož je patrno, že odvolací soud se podle jejího mínění těmito závěry neřídil. Zákonem stanovené a judikaturou blíže vysvětlené požadavky na vymezení předpokladu dovolání má tedy Nejvyšší soud za splněné.

42. Od označené judikatury se však odvolací soud *stricto sensu* odchýlit nemohl, neboť její závěry se nevztahují k novému občanskému zákoníku, nýbrž k obchodnímu zákoníku, zrušenému k 1. 1. 2014. Protože k použitelnosti těchto judikatorních závěrů v poměrech nového občanského zákoníku se Nejvyšší soud dosud nevyjádřil, jde – oproti názoru žalobkyně – o otázku hmotného práva v rozhodovací praxi dovolacího soudu dosud neřešenou. Pro řešení této otázky shledává Nejvyšší soud dovolání přípustným; skutečnost, že dovolatelka naopak vycházela z toho, že jde o otázku již vyřešenou, závěru o přípustnosti dovolání nebrání. Formálním vymezením předpokladů přípustnosti dovolání Nejvyšší soud vázán není (k tomu srov. jeho usnesení ze dne 25. 9. 2013, sp. zn. 29 Cdo 2394/2013, uveřejněné pod č. 4/2014 Sb. rozh. obč.).

43. Obdobné platí pro řešení otázek uvedených pod písmeny b), c) a d), které z různých úhlů pohledu cílí na to, že odvolací soud při posuzování promlčení nároků žalobkyně opomněl vzít na zřetel zjištěný relevantní skutkový poklad, totiž částečné plnění žalované. Též v tomto případě se

judikatura, od níž se měl odvolací soud odchýlit, vztahuje k právní úpravě obchodního zákoníku, a jde tak o otázku dosud neřešenou.

44. Protože otázky vymezené sub e) a f) byly předloženy toliko podpůrně, dovolací soud se posouzením jejich přípustnosti z důvodů procesní hospodárnosti nezabýval.

IV.
Důvodnost dovolání

45. Dovolací přezkum je (s ohledem na skutkový stav věci) omezen na otázku, zda jednostranné započtení bez výhrad, které má vést k zániku celé vzájemné pohledávky (pohledávky kompenzáta), může vyvolat právní následky spočívající v přerušení a běhu nové desetileté promlčecí lhůty dle § 639 o. z.

46. Podle § 6 odst. 1 o. z. má každý povinnost jednat v právním styku poctivě.

47. Podle § 556 o. z. co je vyjádřeno slovy nebo jinak, vyloží se podle úmyslu jednajícího, byl-li takový úmysl druhé straně znám, anebo musela-li o něm vědět. Nelze-li zjistit úmysl jednajícího, přisuzuje se projevu vůle význam, jaký by mu zpravidla přikládala osoba v postavení toho, jemuž je projev vůle určen (odstavec 1). Při výkladu projevu vůle se přihlédne k praxi zavedené mezi stranami v právním styku, k tomu, co právnímu jednání předcházelo, i k tomu, jak strany následně daly najevo, jaký obsah a význam právnímu jednání přikládají (odstavec 2).

48. Ustanovení § 575 o. z. stanoví, že má-li neplatné právní jednání náležitosti jiného právního jednání, které je platné, platí toto jiné právní jednání, pokud je z okolností zřejmé, že vyjadřuje vůli jednající osoby.

49. Podle § 639 o. z. uznal-li dlužník svůj dluh, promlčí se právo za deset let ode dne, kdy k uznání dluhu došlo. Určí-li však dlužník v uznání i dobu, do které splní, promlčí se právo za deset let od posledního dne určené doby.

50. Podle § 653 o. z. bylo-li právo již promlčeno a uznal-li dlužník svůj dluh, nárok se obnoví a počne běžet nová promlčecí lhůta ode dne, kdy k uznání dluhu došlo. Určí-li však dlužník v uznání i dobu, do které splní, promlčí se právo za deset let od posledního dne určené doby.

51. Ustanovení § 1982 odst. 1 věty první o. z. stanoví, že dluží-li si strany vzájemně plnění stejného druhu, může každá z nich prohlásit vůči druhé straně, že svoji pohledávku započítává proti pohledávce druhé strany.

52. Podle § 2053 o. z. uzná-li někdo svůj dluh co do důvodu i výše prohlášením učiněným v písemné formě, má se za to, že dluh v rozsahu uznání v době uznání trvá.

53. Podle § 2054 o. z. placení úroků se považuje za uznání dluhu ohledně částky, z níž se úroky platí (odstavec 1). Plní-li dlužník dluh zčásti, má částečné plnění účinky uznání zbytku dluhu, lze-li z okolností usoudit, že tímto plněním dlužník uznal i zbytek dluhu (odstavec 2). Ustanovení odstavců 1 a 2 neplatí, je-li pohledávka věřitele již promlčena (odstavec 3).

54. Podle § 323 obch. zák. uzná-li někdo písemně svůj určitý závazek, má se za to, že v uznaném rozsahu tento závazek trvá v době uznání. Tyto účinky nastávají i v případě, kdy pohledávka věřitele byla v době uznání již promlčena (odstavec 1). Za uznání nepromlčeného závazku se považují i právní úkony uvedené v § 407 odst. 2 a 3. (odstavec 2).

55. Podle § 407 obch. zák. uzná-li dlužník písemně svůj závazek, běží nová čtyřletá promlčecí doba

od tohoto uznání. Týká-li se uznání pouze části závazku, běží nová promlčecí doba ohledně této části (odstavec 1). Placení úroků se považuje za uznání závazku ohledně částky, z níž se úroky platí (odstavec 2). Plní-li dlužník částečně svůj závazek, má toto plnění účinky uznání zbytku dluhu, jestliže lze usuzovat, že plněním dlužník uznává i zbytek závazku (odstavec 3). Účinky uznání závazku způsobem uvedeným v odstavci 1 nastávají i v případě, kdy jemu odpovídající právo bylo v době uznání již promlčeno (odstavec 4).

56. K otázce, zda započtení může současně zahrnovat též uznání dluhu, se Nejvyšší soud v režimu předchozí právní úpravy vyjadřoval v celé řadě svých rozhodnutí.

57. V rozsudku ze dne 31. 10. 2006, sp. zn. 32 Odo 1400/2004, Nejvyšší soud vyšel z názoru, že k zjištění, zda návrh na uzavření dohody o vzájemném započtení v sobě zahrnuje též uznání dluhu, lze dospět výkladem projevu vůle podle § 266 odst. 1 a 2 obch. zák., a uzavřel, že v posuzovaném právním úkonu neshledává žádný jiný projev vůle, který by měl směřovat jinam než k zápočtu pohledávek.

58. V rozsudku ze dne 16. 11. 2005, sp. zn. 32 Odo 901/2004, Nejvyšší soud dovodil, že platnou a účinnou dohodou o započtení projevila žalovaná vůli částečně plnit závazek, což lze dle § 407 odst. 3 obch. zák. považovat za uznání zbytku dluhu, neboť z projevu žalované bylo zřejmé, že poskytuje věřiteli částečné plnění. Nejvyšší soud vyšel z úvahy, že započtení je vlastně splacením pohledávky vzájemným zúčtováním (odpočtem), a že i při započtení je dána stejná vůle dlužníka, jež směřuje k uspokojení nároku věřitele.

59. V usnesení ze dne 24. 7. 2009, sp. zn. 23 Cdo 3549/2007, pak Nejvyšší soud shrnul, že započtení a uznání závazku jsou dva odlišné právní úkony. Zatímco právní úkon započtení směřuje k zániku závazku, právní úkon uznání závazku směřuje k potvrzení existence závazku v okamžiku jeho uznání; jde o institut zajištění závazku. Vůle dlužníka v případě uznání závazku směřuje k tomu, aby započítávaná pohledávka nezanikla a trvala nadále s tím následkem, že se prodlouží možnost jejího úspěšného soudního vymáhání, včetně důsledku přenesení důkazního břemene na dlužníka. Právní úkony je třeba vykládat v souladu s vůlí jednajícího a v souladu s jazykovým vyjádřením právního úkonu. S ohledem na to nelze bez dalšího dovozovat, že pokud nedojde k zániku pohledávek dohodou o započtení (kupř. pro neplatnost dohody o započtení z důvodu nedostatku její formy), je dohoda o započtení zároveň vzájemným uznáním pohledávek, které měly zaniknout započtením, se všemi důsledky, které s sebou uznání závazků nese. Totéž se týká i jednostranného právního úkonu započtení. Nelze tedy dovozovat, že právní úkon započtení v sobě implicitně obsahuje uznání závazku, aniž by toto bylo v právním úkonu započtení určitě vyjádřeno. Pokud by tomu tak mělo být, musel by být tento projev vůle směřující k uznání závazku v tomto neplatném právním úkonu započtení obsažen. K takovému závěru by bylo nutno dojít případně i výkladem právního úkonu podle § 35 odst. 2 obč. zák. a § 266 odst. 1 až 4 obch. zák. K těmto závěrům se Nejvyšší soud přihlásil v rozsudku ze dne 11. 12. 2018, sp. zn. 32 Cdo 720/2017, v němž dodal, že uznáním závazku podle § 323 odst. 1 obch. zák. je jen takový projev vůle, který směřuje k přivození právě těch účinků, které zákon spojuje s uznáním závazku.

60. Rozhodovací praxe dovolacího soudu tedy předmětnou otázku hmotného práva zodpověděla záporně. Bude ovšem třeba posoudit, zda tyto závěry obstojí v poměrech nového občanského zákoníku, zejména když již judikatura vztažená k předchozí právní úpravě byla částí tuzemské odborné literatury podrobena kritice a opačné závěry lze nalézt též v zahraniční judikatuře a komentářové literatuře, vycházející z obdobné právní úpravy.

61. Podle části české literatury *cum grano salis* není správné požadovat, aby v daném právním jednání bylo přímo vyjádřeno, k jakým právním důsledkům má směřovat. „Klíčové je, zda ten, kdo činí projev vůle, musí mít subjektivní představu o právním stavu, který jeho jednání vyvolá, zda musí

chtít (zda musí mít vůli) vyvolat právě ty konkrétní právní důsledky, které zákon s tímto projevem vůle spojuje, nebo zda postačí, aby jeho vůle směřovala k určitému „obecnějšímu následku“, přičemž není rozhodné, zda jednající osoba chce způsobit právě ty konkrétní důsledky, které jsou vázány na hypotézu právní normy, či zda si je jich vůbec vědoma … Legislativní vývoj i logika věci nasvědčují širšímu pojetí směřování vůle k právním důsledkům. Aplikováno na právní úkon, s nímž právní předpis (§ 323 odst. l obch. zák.) spojuje důsledky uznání závazku, by ten, kdo věřiteli nejen písemně potvrzuje existenci svého dluhu, ale disponuje s ním za účelem jeho zahlazení (zániku), resp. uspokojení věřitele vzájemným zúčtováním obou pohledávek, si nemusí přát, aby takové uznání (potvrzení) způsobilo i přetržení promlčecí lhůty a přenesení důkazního břemene. Z hypotézy obsažené v § 323 odst. l obch. zák. vyplývá, že projevená vůle adresovaná písemnou formou věřiteli by měla manifestovat jednak vědomost dlužníka o existenci jeho závazku vůči věřiteli a nepochybně jej určovat, ale vyjadřovat i jeho uznání… Uznáním lze rozumět to, že dlužník si je vědom své povinnosti uspokojit věřitele a chce této povinnosti dostát, což dává najevo tím, že činí právní kroky ke způsobení zániku svého dluhu jedním ze zákonem aprobovaných způsobů. Má-li písemný projev vůle dlužníka tyto charakteristiky vyplývající z hypotézy právní normy obsažené v § 323 odst. 1 obch. zák., pak by měl aktivovat i právní důsledky, které toto ustanovení s takovým úkonem spojuje.“ (ČERNÁ, Stanislava. Může být neplatné započtení alespoň uznáním závazku? Obchodněprávní revue, 2012, č. 2, s. 33-38, k tomu se hlásí též BEJČEK, Josef. O proměnlivosti a zastupitelnosti započtení, uznání a narovnání. Právní rozhledy, 2017, č. 15-16, s. 515-523, sub II. 3., pozn. pod čarou č. 61). Dospívá se přitom k závěru, že i neplatné písemné započtení zásadně (nikoliv automaticky) vyvolá účinky uznání dluhu.

62. Proti závěrům vyjádřeným Nejvyšším soudem v usneseních sp. zn. 23 Cdo 3549/2007 a sp. zn. 32 Odo 1206/2004 a v rozsudku sp. zn. 32 Odo 1400/2004, se též namítá nedostatečné zohlednění principu poctivosti: „Započtení pohledávky druhá strana v dobré víře nemůže chápat jinak než jako současné uznání dluhu, ledaže to kompenzační úkon vylučuje, nebo se dá spolehlivě dovodit pomocí výkladových pravidel opak. V opačném případě působí obrana strany, která započítala či chtěla započítat svoji pohledávku, kterou vlastně neuznávala, velmi nevěrohodně a jako chování v rozporu s obchodní poctivostí.“ (BEJČEK, op. cit., sub II. 4.).

63. Na otázku, zda bezvýhradné (nepodmíněné) jednostranné započtení představuje uznání hlavní pohledávky (tj. dluhu kompenzanta), lze nahlížet ve dvou rovinách. Nejprve z hlediska toho, zda jde o výslovné uznání dluhu ve smyslu § 2053 o. z. (písemné uznání dluhu), event. alespoň o uznání dluhu ve smyslu § 2054 odst. 1, 2 o. z. (konkludentní uznání dluhu). S uznáním dluhu upraveným v § 2053 o. z. je spojována změna pravidel dělení důkazního břemene ohledně právního důvodu a výše pohledávky věřitele za uznávajícím, neboť v případném sporu je to právě uznávající (dlužník), koho mají stíhat negativní následky spojené s neobjasněním těchto skutečností. Vedle toho pojí § 639 o. z. s konkludentním a písemným uznáním dluhu běh nové, dokonce desetileté promlčecí lhůty. Je-li však pohledávka již promlčena, vyžaduje zákon k obnovení a běhu nové promlčecí lhůty písemné uznání dluhu (§ 653 odst. 1 ve spojení s § 2054 odst. 3 o. z.).

64. Pojem uznání dluhu v § 639 nový občanský zákoník používá v širším významu, nelze však přehlédnout, že pro písemné a konkludentní uznání dluhu stanoví částečně odlišné právní následky. Že mezi oběma druhy uznání existuje rozdíl, potvrzuje též historický vývoj.

65. Z důvodové zprávy k zákonu č. 89/2012 Sb., občanskému zákoníku, se podává, že ustanovení § 2053 o. z. pochází z občanského zákoníku z roku 1964, kdežto ustanovení § 2054 o. z. z obchodního zákoníku. Ustanovení § 2053 o. z. navazuje na výslovné uznání dluhu obsažené v § 558 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, který čerpal z § 297 zákona č. 141/1950 Sb., občanského zákoníku. V důvodové zprávě k § 297 přitom stojí, že z důvodu závažných právních následků uznání dluhu pro dlužníka se předepisuje písemná forma. Účelem této formy je zabraňovat „neuváženým a tíživým závazkům“. Smysl a účel, jaký zákonodárce zavedením formy sledoval, označuje současná civilní

nauka jako tzv. varující funkci písemné formy (např. Melzer in MELZER, F., TÉGL, P. Občanský zákoník: velký komentář. Svazek III, § 419-654 a související společná a přechodná ustanovení. Praha: Leges, 2014, § 582, marg. č. 6).

66. Občanské zákoníky z roku 1950 a 1964 neznaly konkludentní uznání dluhu (srov. např. Tégl, Dvořák in ELIÁŠ, K a kol. Občanský zákoník. 2. sv., § 488-880. Praha: Linde, 2008, s. 1604-1608). Konkludentní uznání dluhu zavedl až obchodní zákoník, jenž převzal pravidla z Úmluvy OSN o promlčení při mezinárodní koupi zboží (srov. důvodovou zprávu vládního návrhu).

67. Hovoří-li § 639 o. z. o uznání dluhu, pak s ohledem na § 2054 odst. 3 o. z. (výluka konkludentního uznání promlčeného dluhu) a zejména na výše podaná pravidla v obchodním zákoníku je zřejmé, že § 639 o. z. dopadá jak na výslovné uznání dluhu učiněné v písemné formě (§ 2053 o. z.), tak na konkludentní uznání dluhu (§ 2054 o. z.).

68. Při výkladu pojmu uznání ve smyslu § 639 o. z. je třeba vzít na zřetel, na čem spočívá hodnotové rozhodnutí zákonodárce, že uznáním dluhu má nastat běh nové, dokonce desetileté, promlčecí lhůty. Jinými slovy, jaké zájmy jsou zde ve hře a jak je řešena jejich vzájemná kolize.

69. Účelem promlčení je jednak stimulovat subjekty k včasnému vykonání subjektivních občanských práv (pohledávek), jednak čelit tomu, aby dlužníci nebyli ohledně svých povinností vystaveni po časově neurčitou dobu donucujícímu zákroku (tzv. vynutitelnosti) ze strany soudů. Tím institut promlčení v souladu s požadavkem právní jistoty brání existenci dlouhotrvajících občanských subjektivních práv a jim odpovídajících povinností, které jsou – zejména pokud jde o jejich dokazování po uplynutí delší doby – vždy spjaty s určitou sporností“ (srov. nález Ústavního soudu ze dne 19. 9. 1996, sp. zn. III. ÚS 104/96, uveřejněný pod číslem 84/1996 Sbírky nálezů a usnesení Ústavního soudu, usnesení Ústavního soudu ze dne 4. 7. 2002, sp. zn. III. ÚS 21/02, veřejnosti dostupné na webových stránkách Ústavního soudu; v literatuře např. WEINHOLD, Daniel. Promlčení a prekluze v soukromém právu. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 7.).

70. Smyslem promlčení je tedy zohlednění zájmu povinného (dlužníka), aby dále trval status quo. Dlužník má být chráněn před tím, aby se v důsledku plynutí času neocitl v hrozící důkazní nouzi, a nebyla tak plynutím času ochromena možnost účinné obrany. Okamžik zahájení sporu je totiž primárně v rukou žalobce, neboť až jeho návrhem (žalobou) je sporná věc předložena soudu. Významným aspektem promlčení je i obecný zájem na udržení stavu právního míru a též účinného zajištění konce hrozících sporů. Na druhou stranu však promlčení představuje zásah do základního práva oprávněného (věřitele) garantovaného čl. 11 odst. 1 Listiny základních práv a svobod, neboť uplatněním námitky promlčení ztrácí věřitel (oprávněný) právní postavení přiznané právním řádem, které má majetkovou hodnotu. Z podaného je zřejmé, že pravidla promlčení řeší kolizi mezi zmíněnými zájmy povinného (dlužníka) a oprávněného (věřitele).

71. V tomto ohledu je třeba dále zkoumat, z jakých důvodu právní následek upravený v § 639 o. z., v souvislosti s § 2053 a § 2054 o. z., upřednostňuje zájem věřitele spočívající v běhu nové desetileté promlčecí lhůty oproti zájmu dlužníka.

72. Právní relevance konkludentního uznání dluhu v pravidlech o promlčení se vyskytuje i v nám příbuzných právních řádech. Dle § 212 odst. 1 bod 1 německého občanského zákoníku (dále též jen „BGB“) nastává nový běh promlčecí lhůty, pokud dlužník uzná věřiteli dluh skrze částečné placení, zaplacení úroků, poskytnutím jistoty či jiným způsobem. Podle nauky je důvodem pro nový běh promlčecí lhůty to, že na rozdíl od podání žaloby, která vede ke stavění promlčecí lhůty (§ 204 odst. 1 bod 1 BGB), dlužník sám sebe upomíná a současně že věřitel se může zdržet kroků, jimiž by zajistil stavění promlčecí lhůty. Část nauky a judikatury považuje za uznání dluhu veškeré chování dlužníka, z něhož plyne, že si je vědom existence dluhu, a současně že takové chování zakládá ve věřiteli

důvěru, že se dlužník nebude po uplynutí promlčecí lhůty dovolávat námitky promlčení (srov. s dalšími odkazy a podrobnostmi Grothe in Münchener Kommentar zum BGB, 8. Aufl., 2018, § 212, marg. č. 6; Hau/Poseck in Beck Online-Kommentar. 57 ed., stav ke dni 1. 2. 2021, § 212, marg. č. 2; tak též rozhodnutí německého Spolkového soudního dvora [dále též jen „BGH“] ze dne 9. 12. 2011, sp. zn. V ZR 131/11 (LG Köln), publikované v časopise Neue Juristische Wochenschrift, rok 2012, s. 1293, marg. č. 10.). Naopak některé názory aspekt důvěry věřitele, že se dlužník nebude dovolávat námitky promlčení, nepovažují za znak skutkové podstaty uznání ve smyslu § 212 odst. 1 bodu 1 BGB (takto např. Peters/Jacoby in Staudinger, Neubearbeitung 2014, § 212, marg. č. 7.).

73. Dle § 1497 císařského patentu č. 946/1811 Sbírky zákonů soudních, obecného zákoníku občanského, jak vydržení, tak promlčení se přetrhují, když ten, kdo se ho chce dovolávati, dříve než projde promlčecí čas, buď výslovně, nebo mlčky uznal právo druhého, nebo jest oprávněným žalován a v žalobě se řádně postupuje. Význam citovaného pravidla shledává aktuální rakouská nauka v tom, že uznáním dluhu (včetně uznání mlčky) je existence sporného práva dostatečně zjištěna, a proto není dán důvod pro nastoupení účinků promlčení; „zatemňující moc času“ zajištěné právní pozici neškodí. I rakouská nauka však zdůrazňuje, že projev uznání dluhu vůči oprávněnému (jeho zástupci) vytváří dostačující skutkový stav důvěry, který dává odpadnout nezbytnému soudnímu prosazení práva ze strany oprávněného, pročež se jeví nastoupení účinků přerušení promlčecí lhůty jako ospravedlnitelné (srov. s dalšími odkazy a podrobnostmi Vollmaier in Großkommentar zum ABGB – Klang Kommentar. 3. Aufl., § 1497, marg. č. 7, 8).

74. Zda může být uznáním dluhu i jednostranné započtení, není v německém právním prostředí řešeno jednotně. Podle judikatury BGH tento závěr závisí na posouzení okolností jednotlivého případu: ve vztahu k úkonu započtení je si třeba položit vždy otázku, zda věřitel (kompenzát) mohl z jednání dlužníka (kompenzanta) dedukovat, že si dlužník je nepochybně vědom existence dluhu a že sám (tj. věřitel) smí spoléhat na to, že se dlužník nebude dovolávat uplynutí promlčecí lhůty (rozhodnuté BGH ze dne 9. 12. 2011, sp. zn. V ZR 131/11 (LG Köln), publikované v časopise Neue Juristische Wochenschrift. rok 2012, s. 1293, marg. č. 10). Názory literatury, zda z „pouhé“ existence započtení lze dovozovat uznání, se různí (záporně: Grothe in Münchener Kommentar zum BGB, 8. Aufl., 2018, § 212, marg. č. 6; Retzlaff, B. Kein Anerkenntnis durch Aufrechnung. Neue Juristische Wochenschrift, rok 2013, s. 2854, sub. III; kladně: Peters/Jacoby in Staudinger, J. von Staudingers Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch: Staudinger BGB. Buch 1: Allgemeiner Teil §§ 164-240 (Allgemeiner Teil 5). Neuebearbeitung, Berlin: Sellier – de Gruyter, 2014, § 212, marg. č. 27). Rakouská judikatura v této otázce vyznívá nejasně, kdežto nauka dospívá k závěru, že v projevu započíst je třeba zpravidla shledat konkludentní deklarativní uznání (srov. Blíže Vollmaier in Großkommentar zum ABGB – Klang Kommentar. 3. Aufl., § 1497, marg. č. 23.).

75. Podobnou úvahu je třeba vést i nad ustanovením § 639 o. z. Jestliže věřitel uplatnil právo u orgánu veřejné moci (§ 648 o. z.), pak tím je dlužník upomenut (varován), že věřitel hodlá své právo prosadit. Zájem dlužníka proto zákonitě ustupuje do pozadí. Na ustanovení § 639 o. z. lze v tomto ohledu nazírat touž optikou: nikoliv jednání věřitele (tj. věřitelova upomínka), nýbrž chování dlužníka, kterým dává věřiteli najevo, že si je vědom existence svého dluhu, je rozhodujícím důvodem pro přerušení a běh nové, desetileté promlčecí lhůty. Oproti ustanovení § 648 o. z. tak varování nepřichází od věřitele, nýbrž dlužník „upomíná“ sám sebe. Méně zřejmé se pak jeví, zda chování dlužníka musí současně ve věřiteli vyvolat důvěru (očekávání) a případně na co přesně se má očekávání vztahovat. Nejvyšší soud připomíná, že pojem uznání dluhu ustanovení § 639 o. z. nikterak blíže nedefinuje, a proto je třeba na požadavek očekávání usuzovat z ustanovení § 2053 a § 2054 o. z.

76. Ustanovení § 2054 odst. 2 o. z. nevyžaduje pouhé částečné plnění, nýbrž též to, že lze z okolností usoudit, že tímto plněním dlužník uznal zbytek dluhu. Podle dikce ustanovení (a logicky) je přitom uznán právě zbytek dluhu, nikoliv to, co již bylo plněno. Shodně i dle § 2054 odst. 1 o. z. se uznání vztahuje na jistinu, nikterak ale již na plněné úroky. Z toho se tak podává, že má být ve věřiteli

založena důvěra, že může v budoucnu očekávat i zbylou část plnění. Není-li taková důvěra vyvolána, příp. dlužník posuzovaným jednáním dává najevo, že plnění z jeho strany nelze již za žádných okolností v budoucnu očekávat, neboť částečné plnění považuje za plnění úplné, pak zbytek dluhu může být stěží ve smyslu § 2054 odst. 2 o. z. uznán. Tyto závěry nejsou v rozporu s § 2054 odst. 1 o. z., který je konstruován jako právní fikce. Nejvyšší soud se v tomto ohledu ztotožňuje s názorem literatury, že dá-li dlužník při placení úroků najevo, že dluh neuznává, tak placení úroku k uznání jistiny nepovede (srov. též BEJČEK, op. cit., sub II. 2; Horák, Bříza in PETROV, J. a kol. Občanský zákoník: komentář. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2019, § 2054, marg. č. 3.).

77. Promítnuto do poměrů § 639 o. z. to pak znamená, že z jednání dlužníka, jež má být kvalifikováno jako uznání dluhu, musí plynout, že si je existence dluhu vědom a současně, že od něj lze v budoucnu očekávat plnění. Zda lze v daném jednání dlužníka seznat obojí, je třeba posuzovat z horizontu věřitele a za podmínek § 556 a § 6 odst. 1 o. z. se tázat, zda za daných okolností by osoba v postavení toho, jemuž je projev vůle určen (tj. věřitele), chování dlužníka rozuměla tak, že si je dluhu vědom a lze od něj v budoucnu očekávat plnění. Tak tomu je nepochybně v případě, když dlužník učiní písemné uznání dluhu dle § 2053 o. z. bez dalšího, neboť projevuje vůli, že dluh uznává co do důvodu i výše. S ohledem na princip poctivosti je ve věřiteli vyvolána důvěra, že může v budoucnu od dlužníka očekávat plnění. Písemnému uznání dluhu nelze totiž rozumět tak, že dlužník staví najisto svoji povinnost a současně se k plnění v budoucnu necítí být povinen; šlo by o mentální rezervaci, k níž nelze přihlížet. Totéž platí *mutatis mutandis* pro případy upravené v § 2054 odst. 1 a 2 o. z., neboť od toho, kdo plní na část dluhu či jen na úroky bez dalšího, lze důvodně očekávat, že bude plnit i v budoucnu.

78. S ohledem na výše uvedené však nemůže nastat právní následek upravený v § 639 o. z. v případě, kdy dlužník činí jednostranné kompenzační prohlášení bez výhrady, kterým má nastat zánik celé věřitelovy hlavní pohledávky. Za takových okolností kompenzant (dlužník) dává kompenzátu (věřiteli) najevo, že již ničeho v budoucnu plnit nebude, a tedy věřitel od něj nemůže nic očekávat. Kompenzací zde má totiž zaniknout zcela hlavní pohledávka. Jestliže je takové jednání podrobeno objektivizovanému výkladu dle § 556 odst. 1 věty druhé ve spojení s § 6 odst. 1 o. z., pak je třeba dospět k závěru, že ve věřiteli není vyvolána žádná důvěra, že dlužník bude v budoucnu cokoli plnit, a proto chybí jakýkoliv rozumný důvod, aby nastoupily účinky § 639 o. z. Jednostranné kompenzační prohlášení bez výhrad, kterým má nastat zánik celé věřitelovy hlavní pohledávky, proto bez existence dalších okolností nemůže být konkludentním uznáním hlavní pohledávky ve smyslu § 2054 o. z.

79. Konečně je třeba se zabývat tím, zda písemnému jednostrannému započtení, jež bylo provedeno bez výhrad, lze připisovat též právní účinky, které s ním spojuje ustanovení § 2053 o. z. Požadavek písemné formy § 2053 o. z. má tzv. varující funkci (srov. výše citovanou pasáž důvodové zprávy k § 297 občanského zákoníku z roku 1950). Dedukovat z pouhého kompenzačního projevu učiněného v písemné formě též uznání dluhu na základě „širšího pojetí směřování vůle k právním důsledkům“ dle názoru Nejvyššího soudu nedostojí významu varující funkce. V právním styku, jenž je sice ovládán zásadou bezformálnosti (§ 559 o. z.), se jednostranné započtení činí v písemně formě zejména z evidenčních a účetních důvodů. Kompenzant písemnou formu volí s ohledem na dosažení tohoto účelu. Stěží lze ale tvrdit, že písemným jednostranným započtením uznává pohledávku věřitele s rozvahou, k čemuž má požadavek písemné formy § 2053 o. z. sloužit. Při akceptaci názoru zastávaného částí literatury by varující funkce byla ochromena, neboť by hrozilo, že se kompenzant až ex post dozví, že jeho jednání vedlo k uznání dluhu. Specifikuje-li kompenzant v písemném kompenzačním projevu protipohledávku, hlavní pohledávku, tak to činí právě proto, aby započtení bylo určité a bylo též postaveno najisto, v jakém rozsahu mají nastat kompenzační účinky. Zohlednit je třeba i odlišnost hospodářského významu započtení a uznání dluhu; právní účinky obou institutů se zcela míjí, neboť uznáním dluhu má být věřitelova pohledávka utvrzena, s čímž zákon pojí změnu pravidel dělení důkazního břemene. Bez uznání dluhu ve smyslu § 2053 o. z. je to právě věřitel, kdo

musí prokázat kauzu závazku (§ 1791 odst. 1 věta za středníkem o. z.). U započtení ale nedává dobrý smysl, aby kompenzant zároveň posiloval právní pozici věřitele hlavní pohledávky, vychází-li z toho, že kompenzací hlavní pohledávka zanikla. Tomu svědčí též výkladová metoda § 556 odst. 1 věty druhé o. z., podle které je třeba, sic objektivizovaně, přihlížet i k zájmům jednajícího; adresovaný projev vůle dle § 556 odst. 1 věty druhé o. z. nemá být vykládán tak, jak to nejlépe vyhovuje zájmům adresáta, nýbrž dle toho, jak mu mohla rozumná osoba za daných okolností při zohlednění principu poctivosti rozumět. Z těchto důvodů pak Nejvyšší soud dospívá k závěru, že v písemném jednostranném kompenzačním projevu bez výhrad není bez dalšího zahrnuto uznání hlavní pohledávky ve smyslu § 2053 o. z.

80. Závěr v předchozím bodě platí tím spíše o kompenzačním projevu, který se ukáže jako neplatný. Nad rámec výše uvedeného lze tento závěr argumentačně podepřít též ratiem ustanovení § 575 o. z., dle něhož má-li neplatné právní jednání náležitosti jiného právního jednání, které je platné, platí toto jiné právní jednání, pokud je z okolností zřejmé, že vyjadřuje vůli jednající osoby. Jen v důsledku pouhého formálního naplnění náležitostí § 2053 o. z. nelze per se učiněnému jednání přiznat účinky alespoň uznání dluhu dle § 2053 o. z., neboť předpokladem konverze dle ustanovení § 575 o. z., aby platné „jiné právní jednání“ odpovídalo vůli jednajícího. V daném případě je však vůle odlišná, což se podává zejména z odlišných hospodářských důvodů, k nimž „původní“ neplatné právní jednání a jiné platné právní jednání cílí, a to splnění dluhu (započtení) a posílení právní pozice věřitele (utvrzení dluhu). Opačný závěr přichází do úvahy tehdy, pokud by bylo z okolností zřejmé, že právní jednání neobsahovalo pouze projev vůle započíst, nýbrž směřovalo k utvrzení věřitelovy pohledávky.

81. Vztáhneme-li výše uvedené ke zde posuzovanému případu, pak za situace, kdy žalovaná provedla neplatné a neúčinné jednostranné započtení bez výhrady, které mělo vést k úplnému zániku hlavních pohledávek, je třeba uzavřít, že odvolací soud dospěl ke správnému právnímu závěru, že pro aplikaci § 639 o. z. nejsou předpoklady. Z okolností, které dané právní jednání doprovázely, se jiný závěr nepodává. Poukaz na to, že žalovaná v řízení pohledávky nesporovala, na tom nic nemění, neboť vycházela z toho, že zanikly již dávno před zahájením sporu v důsledku započtení. Správný je tak závěr, že nárok žalobkyně na zaplacení kupní ceny ve výši 810 519 Kč (faktura č. 7140003), splatný ke dni 26. 3. 2014, byl k datu podání žaloby, tj. dne 6. 4. 2017, již promlčen. Za těchto okolností nelze hovořit ani o konkludentním uznání dluhu, neboť již v okamžiku dojití kompenzačního projevu do její sféry muselo být žalobkyni zřejmé, že žalovaná jí v budoucnu na její pohledávky ničeho neposkytne. V žalobkyni tak žalovaná nevyvolala jakoukoliv důvěru (ani při zohlednění principu poctivosti), která by ospravedlnila otálení s uplatněním pohledávky u soudu.

82. Shora citované judikatorní závěry, k nimž Nejvyšší soud dospěl při výkladu obchodního zákoníku, jsou tedy *mutatis mutandis* využitelné i za současné právní úpravy a odvolací soud se od nich ve zde souzené věci neodchýlil. Dovolání žalobkyně ohledně v pořadí první z otázek, pro něž bylo dovolání žalobkyně shledáno přípustným, tudíž důvodné není.

83. V části, v níž se odvolacímu soudu vytýká, že v rámci právního posouzení nezohlednil částečné plnění, však dovolání důvodné je.

84. Odvolací soud vyšel ze skutkových zjištění soudu prvního stupně, v jejichž rámci byl učiněn též závěr, že na žalovanou pohledávku z titulu práva na zaplacení kupní ceny ve výši 1 857 882 Kč (faktura č. 7140002), splatnou dne 26. 3. 2014, žalovaná dne 25. 4. 2014 uhradila částku 136 105 Kč. K úhradě zbylé části pohledávky přitom zůstala částka ve výši 1 721 777 Kč.

85. Podle § 2054 o. z. plní-li dlužník dluh zčásti, má částečné plnění účinky uznání zbytku dluhu, lze-li z okolností usoudit, že tímto plněním dlužník uznal i zbytek dluhu (odstavec 2).

86. Podle § 407 odst. 3 obchodního zákoníku plní-li dlužník částečně svůj závazek, má toto plnění

účinky uznání zbytku dluhu, jestliže lze usuzovat, že plněním dlužník uznává i zbytek závazku.

87. V usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 1. 2016, sp. zn. 23 Cdo 2914/2015, od něhož se měl odvolací soud dle tvrzení žalobkyně odchýlit, byl s odkazem na usnesení ze dne 29. 5. 2013, sp. zn. 23 Cdo 2441/2012, či usnesení ze dne 28. 12. 2012, sp. zn. 23 Cdo 1572/2012, učiněn závěr, že dlužník ve smyslu § 407 odst. 3 obch. zák. uznal zbytek předmětného závazku částečným plněním, když před tímto plněním, ani později, nezpochybnil fakturovanou cenu díla či provedené práce, ani případně nevytkl vady provedených prací.

88. S ohledem na výklad provedený k předcházející otázce je zřejmé, že judikatorní závěry zmíněné v předcházejícím bodě se uplatní i za účinnosti zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku. Nastane-li tedy částečné plnění na dluh, je třeba se dále zabývat tím, zda z takového částečného plnění lze usuzovat též na uznání zbytku dluhu. Plní-li dlužník částečně bez jakýchkoliv výhrad, pak je třeba s ohledem na § 6 odst. 1 a § 556 o. z. zkoumat, zda ve věřiteli byla vyvolána důvěra, že může očekávat i plnění zbylé části pohledávky, a má být proto aplikován § 2054 odst. 2 o. z.

89. Při zkoumání, zda částečné plnění představuje uznání dluhu ve smyslu § 2054 odst. 2 o. z., s nímž jsou spojeny právní účinky upravené v § 639 o. z., je třeba se zaměřit především na ty okolnosti, které jsou způsobilé ospravedlnit, že v daném případě o konkludentní uznání dluhu nejde. Nelze totiž ponechat mimo zřetel, že plyne z principu poctivosti, zejména z jeho složky zákazu *venire contra factum proprium* (tj. jednání v rozporu s vlastním dřívějším chováním), že ten, kdo vědomě částečně plní dluh bez dalšího, tak jeho zbylou část uznává. Za takových okolností může věřitel, objektivně posuzováno, důvodně očekávat, že dlužník počítá s tím, že má plnit i na zbylou část v budoucnu. Optikou tohoto přístupu je tak třeba se zaměřovat zejména na zjišťování těch skutečností, které vyvracejí závěr, že částečné plnění ze strany dlužníka má charakter uznání dluhu (např. dlužník poskytne část plnění s tím, že pokládá dluh za uhrazený).

90. Právní posouzení odvolacího soudu stran otázky promlčení je v tomto ohledu nesprávné, neboť odvolací soud při posuzování délky a běhu promlčecí lhůty nevzal v potaz zjištěnou relevantní skutkovou okolnost a opomenul ji zohlednit ve svém právním hodnocení. Jestliže žalovaná provedla dne 25. 4. 2014 částečnou úhradu na pohledávku žalobkyně z faktury č. 7140002, měl se odvolací soud zabývat otázkou, zda bylo možné z okolností této úhrady dospět k závěru, že tím uznala zbytek dluhu. Jestliže by tomu tak bylo, pak se uplatní § 639 o. z., dle něhož se zbylá část pohledávky promlčí za deset let ode dne, kdy k uznání dluhu došlo.

91. Dovolání je proto v této části důvodné.

92. Protože rozhodnutí odvolacího soudu v části výroku o věci samé, napadeného dovoláním žalobkyně, není úplné a tudíž správné a podmínky pro jeho změnu dány nejsou, Nejvyšší soud je, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), podle § 243e odst. 1 o. s. ř. zrušil v rozsahu, ve kterém odvolací soud rozsudek soudu prvního stupně v meritu věci změnil tak, že se výrok I co do zaplacení částky ve výši 1 721 777 Kč s příslušenstvím zamítá. Nejvyšší soud současně zrušil též závislé výroky o nákladech řízení (§ 243e odst. 2 věta třetí o. s. ř.).

93. Právní názor Nejvyššího soudu je pro soudy nižších stupňů závazný (§ 243g odst. 1, část věty první za středníkem, ve spojení s § 226 odst. 1 o. s. ř.).